«Δωρεά οργάνων ή υφαρπαγή οργάνων;»: Σχόλια σε ημερίδα για τις μεταμοσχεύσεις (Χρήστος Δενάζης)

Date : 16 Σεπτεμβρίου, 2008

Αξιότιμε κ. Διευθυντά,

με αφορμή την ημερίδα με τίτλο «Όσα θέλετε να μάθετε για την Δωρεά Οργάνων Σώματος και τις Μεταμοσχεύσεις», που διοργάνωσαν από κοινού η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αχαΐας και το Πανεπιστήμιο Πατρών, την 25 Μαΐου 2008 σε κεντρικό ξενοδοχείο της Πάτρας και παρουσιάστηκε από την έγκριτη εφημερίδα σας, παρακαλώ να μου επιτρέψετε μερικές σκέψεις για τα όσα ακούστηκαν σ' αυτή, αφού είχα την ευκαιρία να την παρακολουθήσω καθ' όλη την διάρκειά της.

Στο ξεκίνημα της ημερίδας διατυπώθηκε από τον καθηγητή κ. Γ. Νάκο (Διευθυντή της ΜΕΘ Π.Π.Ν. Ιωαννίνων) αλλά και τον κ. Αθανάσιο Κιτσάκο η άποψη ότι, ο εγκεφαλικός «θάνατος» είναι και οριστικά βιολογικός θάνατος του ασθενούς. Αυτό παρουσιάστηκε ως δεδομένο για ολόκληρη την ιατρική κοινότητα και επομένως δεν θεωρήθηκε ότι υπάρχει κανένα ηθικό ζήτημα για την αφαίρεση των οργάνων και την μεταμόσχευσή τους σε άλλο ασθενή.

Με πολύ σεβασμό στο έργο των ιατρών καθώς και στον ανθρώπινο πόνο του δότη και το περιβάλλον του, αλλά και του λήπτη του οργάνου, θα ήθελα να πω πως υπάρχει πλήθος επιστημονικών άρθρων, καταγεγραμμένων σε περιοδικά και βιβλία, από ιατρούς, καθηγητές πανεπιστημίων από την Ελλάδα και το εξωτερικό, όπου αμφισβητούν αυτή την άποψη.

Δεν θα ήθελα να κουράσω με αναφορές σε όλα αυτά τα άρθρα, ενδεικτικά μόνο να σημειώσω ότι στην διεθνή βιβλιογραφία αναφέρονται περιπτώσεις όπου «εγκεφαλικώς νεκροί» ασθενείς, υποστηριζόμενοι στις ΜΕΘ, διατηρούν την λειτουργία της κυκλοφορίας του αίματος και υπολειπόμενες λειτουργίες του Κ.Ν.Σ., μερικοί απορροφούν και αφομοιώνουν τροφές, διατηρούν τις λειτουργίες της ούρησης και της αφόδευσης, επουλώνουν τραύματα, κυοφορούν και γεννούν (με καισαρική τομή) βιώσιμα νεογνά, μετά από υποστήριξη σε ΜΕΘ, για διάστημα που κυμαινόταν από 14-107 ημέρες, όπως αποδεικνύεται από 13 τέτοιες περιπτώσεις («Εγκεφαλικός Θάνατος» Ταυτίζεται με το θάνατο του ανθρώπου; Κωνσταντίνος Καρακατσάνης,

Αναπλ. Καθηγητής Πυρηνικής Ιατρικής ΑΠΘ, Εκδ. University Studio Press, Θεσ/νίκη 2001, σελ. 68).

Επίσης από εκτεταμένη μετα-ανάλυση όπου επισκοπήθηκαν 12.219 άρθρα προέκυψε ότι 7 «εγκεφαλικώς νεκροί» ασθενείς επέζησαν τουλάχιστον 6 μήνες. Οι τρεις απ' αυτούς παιδιατρικοί ασθενείς, επέζησαν ο ένας 2,7 και ο άλλος 5,1 έτη, ενώ ο τελευταίος συμπλήρωσε 17 έτη (τουλάχιστον έως το 2000) από την διάγνωση του «Ε.Θ.» (Shewmon DA, Chronic brain death. Neurology 1998; 51:1538-1545).

Αυτά βέβαια δεν είναι τα μόνα στοιχεία όπου αμφισβητούν την θέση που εξέφρασε στην ημερίδα ο κ. Νάκος. Κατά την γνώμη μου είναι ηθικό ζήτημα, ακόμα κι αν έχουμε την βεβαιότητα ότι ο «εγκεφαλικά νεκρός» ασθενής βαίνει προς τον θάνατο, η επίσπευση αυτής της πορείας, με την αφαίρεση των οργάνων. Αλλωστε ότι είναι χρήσιμο δεν σημαίνει a priori ότι είναι και ηθικά σωστό.

Νομίζω πως θα ήταν χρήσιμο, να είχαν προσκληθεί στην ημερίδα και ιατροί οι οποίοι θα είχαν την ευκαιρία να διατυπώσουν και την άλλη άποψη, ώστε το ακροατήριο ελεύθερα, να συναγάγει τα συμπεράσματά του. Υπάρχουν πολλά ερωτήματα που πρέπει κάποια στιγμή να συζητηθούν. Ποιός αποφασίζει για την ώρα του θανάτου του ανθρώπου; Μήπως η αποδοχή δωρεάς από Ε.Ν. ασθενείς συνιστά έμμεση προώθηση της ευθανασίας; κ.α.

Αναφέρεται πολύ συχνά ότι η δωρεά οργάνων αποδεικνύει ένα θυσιαστικό πνεύμα προς τους συνανθρώπους μας. Επιτρέψτε μου να χρησιμοποιήσω ένα διάγραμμα όπου προβλήθηκε στην ημερίδα και έδειχνε ότι στατιστικά οι περισσότεροι νεφροί λαμβάνονται από «εγκεφαλικά νεκρούς» ασθενείς και όχι από ζωντανούς που προσφέρουν τον έναν από τους δύο νεφρούς. Αυτό μπορεί να ερμηνευτεί από το γεγονός ότι για τον ζώντα «στοιχίζει» η δωρεά, ενώ για τον «νεκρό» όχι. Επιτρέψτε μου λοιπόν να πω πως το επιχείρημα της «αυτοθυσίας» κρύβει εν πολλοίς μια υποκρισία. Κάτι που αποδεικνύεται και από την έλλειψη αιμοδοτών, όπου σ' αυτή την περίπτωση το μόνο που θυσιάζει ο δότης είναι 10 λεπτά από τον χρόνο του!

Έκπληξη επίσης μου προξένησε και το γεγονός ότι ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας τοποθετήθηκε στο θέμα λέγοντας ότι η θέση της Εκκλησίας είναι υπέρ της δωρεάς οργάνων και των μεταμοσχεύσεων, αναλύοντας κάποια από τα σημεία που

αναφέρονται σε σχετικό τόμο που εκδόθηκε από την Ειδική Συνοδική Επιτροπή επί της Βιοηθικής, της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος. Μου προξένησε έκπληξη γιατί ακριβώς αυτός ο τόμος υποστηρίζει πως το υλικό που παρουσιάζεται είναι προς επί πλέον σκέψη και προβληματισμό («Εκκλησία και Μεταμοσχεύσεις», σελ. 20). Πότε λοιπόν αυτό το υλικό έγινε και θέση; Αντίθετα από την κυκλοφορία του τόμου (2001) και έως σήμερα έχουν καταγραφεί πλήθος επιστημονικών και θεολογικών ενστάσεων υπό μορφή άρθρων (στην διάθεσή σας η σχετική αρθρογραφία). Χαρακτηριστική περίπτωση (για να μην αναφέρω όλους τους κληρικούς), η σχετική επιστολή του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ι. Μ. Γλυφάδος κ. Παύλου (18/3/2008). Εκεί διατυπώνεται η θεολογική θέση ότι ο θάνατος παραμένει «φρικτόν μυστήριον» και καταγράφεται η κριτική αξιολόγηση του Μητροπολίτου επί της ηθικής των μεταμοσχεύσεων (η σχετική επιστολή επισυνάπτεται).

Θα ήθελα να ολοκληρώσω τις σκέψεις που μου προξένησε αυτή η ημερίδα με την θέση του Robert Truog, Καθηγητή Παιδιατρικής Αναισθησιολογίας στο Harvard, Διευθυντή ΜΕΘ στο παιδιατρικό Νοσοκομείο Βοστώνης: «ο Ε.Θ. παραμένει ασυνάρτητος στη θεωρία και συγκεχυμένος στην πράξη» (Truog R.D.: Is it time to abandon brain death?) και ακόμα: «η διάγνωση του θανάτου δεν είναι κάτι το οποίο μπορεί να γίνει με οποιαδήποτε επιστημονική μέθοδο, αλλά μάλλον κάτι που πρέπει να επιλέξουμε με βάση τις θρησκευτικές και φιλοσοφικές μας αξίες (πεποιθήσεις) («Εγκεφαλικός Θάνατος» Ταυτίζεται με το θάνατο του ανθρώπου; Κωνσταντίνος Καρακατσάνης, Αναπλ. Καθηγητής Πυρηνικής Ιατρικής ΑΠΘ, Εκδ. University Studio Press, Θεσ/νίκη 2001, σελ. 106).

Μετά τιμής

(Εφημερίδα "Πελοπόννησος" 9/8/2008)